

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з наукової роботи
та інноваційної діяльності
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор сільськогосподарських наук,
професор**

Оксана ТОНХА
2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову та практичну цінність дисертації доцента кафедри геодезії та картографії Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидата економічних наук, доцента **ШЕВЧЕНКА Олександра Вікторовича** на тему: **«Еколого-економічні засади адаптації сільськогосподарського землекористування до кліматичних змін»**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища»

Призначені рішенням Вченої ради Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 2 від 23 вересня 2025 року) рецензенти, а саме: **ТАЛАВИРЯ Микола Петрович**, завідувач кафедри економічної теорії, доктор економічних наук, професор; **НОВАКОВСЬКА Ірина Олексіївна**, професор кафедри земельного кадастру, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН; **КУПРІЯНЧИК Ірина Петрівна**, професор кафедри управління земельними ресурсами, доктор економічних наук, професор, розглянувши докторську дисертацію **ШЕВЧЕНКА Олександра Вікторовича** на тему: «Еколого-економічні засади адаптації сільськогосподарського землекористування до кліматичних змін» (тему дисертації затверджено (протокол № 2 від 23 вересня 2025 року) рішенням Вченої ради Національного університету біоресурсів і природокористування України), наукові публікації, в яких висвітлено основні наукові результати, а також за результатами фахового семінару наукової ради факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України від 15 жовтня 2025 року (протокол № 2), ухвалили:

1. Актуальність теми дослідження. Упродовж останніх десятиліть увага наукової спільноти до кліматичних змін значно зросла, оскільки клімат визначає базові умови існування людини й біорізноманіття; накопичені спостереження засвідчують підвищену мінливість і екстремальність погодних умов, що посилює частоту й інтенсивність посух, різких температурних коливань, повеней та інших екстремальних явищ і має прямі наслідки для соціально-економічного розвитку, продовольчої та енергетичної безпеки. Для України, із її високою залежністю економіки від аграрного сектору, це означає наростаючі ризики для родючості ґрунтів і врожайності, зміщення зон оптимального вирощування культур, посилення шкідників і хвороб, а також нерівномірність водозабезпечення й деградацію земель, що вимагає регіонально орієнтованих стратегій адаптації та корекції структури посівних площ і систем землекористування.

У сучасних умовах, коли на аграрний сектор накладаються також геополітичні й воєнні ризики та внутрішні структурні трансформації, адаптація сільськогосподарського землекористування має стати пріоритетом наукових досліджень і державної політики; впровадження адаптаційних заходів підвищить стійкість агросистем, знизить кліматичні втрати й може забезпечити додаткові соціально-економічні й екологічні вигоди через раціоналізацію використання земель. Отже, нагальним є розроблення принципів функціонування адаптивних систем землекористування, які поєднуюватимуть оцінювання ступеня кліматичного впливу та ризиків із визначенням оптимальних адаптаційних стратегій, нових форм організації виробництва, вдосконаленням управління земельними ресурсами

й інституційного забезпечення, що особливо важливо в контексті відновлення після війни, забезпечення продовольчої безпеки та імплементації євроінтеграційних природоохоронних стандартів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження пов'язане з науково-дослідними роботами кафедри геодезії та картографії Національного університету біоресурсів і природокористування України: «Концепція створення реєстру особливо цінних земель як механізм дотримання екологічної безпеки при їх використанні» (номер державної реєстрації 0117U002546, 2017–2019 рр.), у межах якої здобувачем удосконалено науково-методичні підходи використання та охорони особливо цінних земель з урахуванням позитивного європейського досвіду та його впровадження в систему управління землями сільськогосподарського призначення в Україні; «Новітня концепція створення цифрового Атласу вартості земель України – інструменту регулювання ринкових земельних відносин і просторового розвитку» (номер державної реєстрації 0118U000291, 2018–2020 рр.), у межах якої здобувачем розроблено цифрову картографічну основу в розрізі природно-сільськогосподарських районів України, яка надалі використовується в процесі атласного картографування вартості земель сільськогосподарського призначення; «Соціально-економічні виклики, реалізація та вдосконалення законодавства України у контексті сталого розвитку» (№ БФ/39-2021), у межах якого здобувачем обґрунтовано теоретико-методологічні засади еколого-економічної оцінки впливу глобальних кліматичних змін на сільськогосподарське землекористування, що дозволило розробити рекомендації зі створення диференційованих економічних стимулів для збалансованого землекористування.

3. Особистий внесок здобувача в одержанні наукових результатів полягає в формулюванні наукових положень, висновків та пропозицій теорії та методології економіки землевпорядкування. Дисертація є самостійно виконаною завершеною та логічно упорядкованою науковою працею. У дисертації вирішено важливу наукову проблему – розроблення еколого-економічних засад адаптації сільськогосподарського землекористування до кліматичних змін. Здобувачем особисто визначено вплив кліматичних змін на межі таксонів природно-сільськогосподарського районування (зонування) території України; розроблено науково обґрунтований класифікатор кліматичних ризиків у сільськогосподарському землекористуванні; досліджено просторово-часові зміни у структурі посівних площ основних сільськогосподарських культур у природно-кліматичних зонах України; обґрунтовано вплив кліматичних змін на ринкову вартість земельних ділянок сільськогосподарського призначення; розроблено економічні передумови впровадження полезахисних лісових смуг з оцінкою їх мікрокліматичного ефекту; удосконалено науково-методичний підхід до оцінки еколого-економічної ефективності функціонування меліорованих земель та меліоративних систем в Україні; розроблено інтегральну оцінку економічної ефективності кліматичної адаптації сільськогосподарського землекористування для умов України.

Більшість наведених у дисертації науково-теоретичних положень та практичних рекомендацій, висновків і пропозицій належать особисто здобувачеві та є його науковим доробком й фактичним внеском у теорію та методологію економіки природокористування та охорони навколишнього середовища. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які одержано автором особисто.

4. Ступінь використання у дисертації матеріалів і висновків кандидатської дисертації здобувача. У докторській дисертації кандидата економічних наук, доцента О. В. Шевченка відсутні матеріали його кандидатської дисертації.

5. Ступінь достовірності результатів проведених досліджень, висновків та рекомендацій, що викладені у дисертації. Науково-теоретичні положення і практичні рекомендації та висновки дисертації є аналітично та науково обґрунтованими, достовірними,

аргументованими та статистично обробленими з використанням програм Microsoft Excel, ArcGIS, QGIS, Digitals.

6. Наукова новизна одержаних результатів дослідження. Найважливіші наукові результати дисертаційного дослідження, що характеризуються новизною і виносяться на захист, полягають у такому:

вперше:

– визначено вплив кліматичних змін на природно-сільськогосподарські умови території України, зокрема на середнє підвищення приземної температури з 1991 р. на +1,2 °С, яке спричинило зміщення меж природно-сільськогосподарських зон у середньому на 100 км на північ, що підтверджено картосхемами розподілу ГТК і клімадіаграмами Госсена-Вальтера за період 1961–2020 рр. Цей факт свідчить про необхідність перегляду чинного природно-сільськогосподарського районування території;

– на основі підтвердженого статистично значущого багатofакторного кореляційного зв'язку між показником кліматичних змін (ГТК) і середньою ринковою вартістю 1 га земельних ділянок ($R=0,613$) обґрунтовано вплив кліматичних змін на вартість земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що вказує на суттєвий просторовий вплив агрокліматичних змін на капіталізацію земель;

– розроблено та апробовано інтегральну оцінку економічної ефективності кліматичної адаптації сільськогосподарського землекористування для умов України, яка об'єднує дисконтування грошового потоку, відвернених збитків, монетизованих екосистемних послуг, капітальних й операційних витрат в єдиному кількісному показнику (*IEE*) для комплексного оцінювання доцільності впровадження адаптаційних заходів за життєвий цикл у 25–50 років;

удосконалено:

– комплексну класифікацію кліматичних ризиків у сільськогосподарському землекористуванні, яка систематизує різноманітні типи кліматичних загроз із розподілом їх за ступенями ймовірності виникнення (високий, помірний, низький та невідомий), встановленими на основі групового експертного оцінювання методом Дельфі;

– науково-методичні засади еколого-економічної оцінки впровадження полезахисних лісових насаджень, які, на відміну від існуючих, враховують потенціал лісомеліорації як інструменту кліматичної адаптації агроландшафтів у довгостроковій перспективі;

– науково-методичний підхід до оцінки еколого-економічної ефективності використання меліорованих земель та меліоративних систем в Україні, що орієнтований на відновлення й модернізацію зрошувальної інфраструктури як критично важливого заходу з її адаптації до кліматичних змін;

– концептуальні положення організаційно-економічного механізму ефективного впровадження меліоративних заходів в Україні, які, порівняно з існуючими, передбачають цільове багатоджерельне фінансування, стимулювання об'єднання водокористувачів, правове забезпечення довгострокового користування землею та інструменти пільгового кредитування з урахуванням рентабельності і терміну окупності модельного проєкту;

– методологічний підхід до застосування методу зисків і витрат для оцінки ефективності заходів кліматичної адаптації, що відрізняється від попередніх напрацювань запровадженням подовженого часового горизонту (20–50 років), використанням динамічних (знижуваних) ставок дисконту та з інтеграцією оцінки екосистемних послуг для відображення немонетарних і суспільних зисків (вигод);

– методичний підхід до оцінки відвернених збитків внаслідок інвестицій в кліматичну адаптацію та зменшення кліматичних ризиків, що передбачає ідентифікацію кліматичних загроз, розрахунок обсягів потенційних втрат за різних кліматичних моделей, а також визначення ступеня відвернених збитків як середньозваженого показника з урахуванням ймовірності настання відповідних негативних наслідків;

набули подальшого розвитку:

– просторово-часові зміни структури посівних площ основних сільськогосподарських культур у природно-кліматичних зонах України, які характеризуються значним розширенням на північ площ під високомаржинальними культурами (соняшник, кукурудза,

ріпак) та їх скороченням під традиційними зерновими й зернобобовими в окремих регіонах, що підтверджує необхідність просторово орієнтованої оптимізації структури посівів;

– підходи до формування збалансовано-гнучкої моделі землекористування, яка поєднує елементи науково-обґрунтованої інтенсифікації (рентабельність 119,4 %) та диверсифікації (рентабельність 67,3 %) для оптимізації економічної ефективності та мінімізації екологічних ризиків в умовах кліматичних змін;

– науково-методичні засади політики управління кліматичними ризиками в сільському господарстві як багаторівневої системи, яка передбачає інтеграцію інституційно-правових, фінансових і техніко-аналітичних механізмів, а також пакет першочергових заходів з імплементації європейських GAEC-стандартів у земельне законодавство, запровадження диференційованих механізмів стимулювання клімато-адаптивних технологій, розгортання систем моніторингу, раннього сповіщення та індексного страхування – спрямованих на підвищення ефективності національної політики адаптації в аграрному секторі.

7. Практичне значення одержаних результатів дослідження та їх впровадження.

Одержані у процесі дослідження теоретичні положення, результати аналізу, прикладні розробки, висновки та пропозиції мають важливе практичне значення для удосконалення системи управління сільськогосподарським землекористуванням в умовах кліматичних змін, зокрема для розроблення та впровадження економічних, організаційних і регуляторних механізмів, спрямованих на підвищення стійкості агросектору. Запропоновані в роботі підходи та методики можуть бути використані органами державної влади, місцевого самоврядування, аграрними підприємствами та територіальними громадами для планування та реалізації адаптаційних заходів, що враховують просторові, природно-кліматичні та економічні особливості регіонів. Практична цінність одержаних результатів полягає в підвищенні ефективності використання земельно-ресурсного потенціалу з урахуванням національних пріоритетів, викликів воєнного часу, а також у сприянні виконанню Україною міжнародних зобов'язань у сфері сталого розвитку та процесах євроінтеграції.

Отримані автором результати дослідження впроваджуються в діяльність Асоціації фахівців землеустрою України. Зокрема, в роботі інженерів-землепорядників використовуються запропоновані в дисертації методики оцінки кліматичних ризиків та принципи природно-сільськогосподарського районування територій, що дозволяє враховувати потенційні зміни в кліматичних умовах при розробленні проєктів землеустрою. Це забезпечує адаптацію проєктних рішень до специфіки кліматичних умов окремих регіонів України, сприяє оптимізації просторової структури сільськогосподарських угідь та обґрунтованому вибору культур, найбільш придатних для вирощування в конкретному агрокліматичному середовищі (довідка № 32 від 13.05.2025 р.).

Дисертаційне дослідження надало наукове обґрунтування для впровадження заходів з лісомеліорації та збереження біорізноманіття, яке було враховане Державною екологічною інспекцією України при формуванні стратегій збереження лісових та водних ресурсів в умовах кліматичних змін. Це дозволило посилити контроль за охороною навколишнього природного середовища та забезпечити стале використання екосистемних послуг (довідка № 2461/2.1/11-25 від 23.05.2025 р.). Методологічні розробки дисертанта, насамперед класифікація кліматичних ризиків у землекористуванні та оновлене природно-сільськогосподарське районування території України з урахуванням кліматичних змін, впроваджено у виробничу діяльність Інституту охорони ґрунтів України. Ці підходи стали основою для розроблення нових аналітичних карт та баз даних, які враховують кліматичну вразливість сільськогосподарських угідь, зокрема в зоні ризикованого землеробства. Крім того, розроблені дисертантом рекомендації щодо застосування адаптивних агротехнологій та оптимізації структури землекористування використовуються при практичному консультуванні в рамках реалізації місцевих програм сталого управління ґрунтовими ресурсами (довідка № 158-01.04/592 від 19.05.2025 р.).

Розроблені дисертантом теоретико-методологічні засади впровадження нових сільськогосподарських культур та лісомеліоративних заходів в регіонах України інтегровано до методичних рекомендацій Інституту землекористування НААН з відбору клімато-

адаптивних заходів, які передбачають комплексну оцінку екологічних та економічних показників при розробленні планів розвитку територіальних громад (довідка № 79 від 15.05.2025 р.). Також результати та пропозиції дисертаційного дослідження використовуються в рамках науково-дослідної роботи Інститутом агроекології і природокористування НААН під час розрахунку економічної ефективності кліматичної адаптації сільськогосподарського землекористування, включаючи аналіз витрат і вигод від впровадження адаптаційних заходів (довідка № 592 від 21.05.2025 р.).

Впровадження результатів дослідження у виробничу діяльність Гребінківської селищної територіальної громади передбачає реалізацію заходів з адаптації сільськогосподарського землекористування до кліматичних змін. Зокрема, планується впровадження адаптивних сівозмін, включення нових культур, стійких до посухи та високих температур, а також застосування ґрунтозахисних технологій. Ці заходи сприятимуть збереженню родючості ґрунтів, підвищенню врожайності та економічної ефективності агровиробництва (довідка № 668/03-19 від 15.05.2025 р.).

Сформовані в дисертаційному дослідженні теоретико-методологічні підходи до оцінки впливу кліматичних змін на сільськогосподарське землекористування використовуються при підготовці лекційного матеріалу з дисципліни «Економіка землекористування та землевпорядкування» для студентів освітнього ступеня «Магістр» у Національному університеті біоресурсів і природокористування України. Крім того, інтегральна оцінка ефективності проєктних рішень щодо раціоналізації землекористування з урахуванням аналізу кліматичних ризиків, а також критерії визначення пріоритетів застосування гідромеліоративних й агролісомеліоративних заходів використовуються у викладанні дисципліни «Землеустрій» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності «Геодезія та землеустрій» (акт впровадження від 19.08.2025 р.).

8. Обізнаність здобувача з результатами наукових досліджень інших вчених за обраною тематикою. Здобувачем у процесі написання дисертації опрацьовано 523 джерел літератури інших вчених, а саме С. Агарвала, Т. В. Адаменко, Р. Адамса, В. О. Балабух, С. А. Балюка, І. К. Бистрякова, В. Брітца, В. М. Будзяка, Р. А. Вожегової, Д. С. Добряка, О. С. Дорош, О. І. Дребот, Т. О. Євсюкова, Л. Н. Карліна, І. П. Ковальчука, Н. С. Лобода, В. М. Малюги, А. Г. Мартина, В. В. Медведєва, О. М. Нечипоренка, І. О. Новаковської, І. А. Опенька, О. І. Пилипенка, А. М. Польового, Д. Б. Рахметова, М. І. Ромащенко, І. А. Розумного, С. І. Сніжка, С. М. Степаненка, Н. Стерна, А. М. Третяка, Ю. Ю. Туниці, М. М. Федорова, М. В. Фомічова, М. А. Хвесика, О. Г. Шевченка, В. Я. Шевчука, Є. П. Школьного, В. Ю. Юхновського, М. В. Яцюка та інших. За обраною тематикою О. В. Шевченко має достатню обізнаність з результатами наукових досліджень вітчизняних та іноземних вчених.

9. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано в 87 наукових працях, з яких 17 монографій, 17 статей у періодичних наукових виданнях, включених до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України та/або в закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 21 стаття у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 5 статей в інших виданнях, 3 свідоцтва про реєстрацію авторського права на науковий твір, 24 тези наукових доповідей.

Колективні монографії

1. Ковальчук І. П., Мартин А. Г., Тихенко Р. В., Опенько І. А., Шевченко О. В., Ковальчук Т. І., Дем'янчук І. П., Атаманюк О. П. Сучасні проблеми сільських територій України та їх геоінформаційно-картографічне моделювання: монографія. Київ, 2017. 400 с. (Здобувачем проведено комплексний аналіз методичних підходів до оцінювання економічної ефективності ґрунтоохоронних заходів в умовах ринкової економіки).

2. Ковальчук І. П., Мартин А. Г., Євсюков Т. О., Тихенко Р. В., Опенько І. А., Шевченко О. В., Жук О. П., Барвінський А. В., Атаманюк О. П., Богданець В. А.,

Дем'янчук І. П., Ковальчук Т. І., Ліщук Н. М., Патиченко О. М. Сучасна земельпорядна та соціоекологічна проблематика сільських територій: ідентифікація, моделювання, шляхи вирішення: монографія. У 2-х частинах. Ч. 1. Київ, 2017. 538 с. *(Здобувачем обґрунтовано організаційно-правові засади земельпорядного забезпечення формування сільсько-господарського землекористування).*

3. Ковальчук І. П., Мартин А. Г., Євсюков Т. О., Тихенко Р. В., Опенько І. А., **Шевченко О. В.**, Жук О. П., Барвінський А. В., Атаманюк О. П., Богданець В. А., Дем'янчук І. П., Ковальчук Т. І., Ліщук Н. М., Патиченко О. М. Сучасна земельпорядна та соціоекологічна проблематика сільських територій: ідентифікація, моделювання, шляхи вирішення: монографія. У 2-х частинах. Ч. 2. Київ, 2017. 514 с. *(Здобувачем удосконалено еколого-економічний механізм раціонального використання та охорони меліорованих земель, обґрунтувавши його як важливу складову вирішення проблем землеустрою сільських територій).*

4. Ковальчук І. П., Євсюков Т. О., Опенько І. А., Тихенко Р. В., **Шевченко О. В.**, Жук О. П., Барвінський А. В., Атаманюк О. П., Дем'янчук І. П., Патиченко О. М., Ковальчук Т. І., Кривов'яз Є. В. Науково-методичні засади розвитку сільських територій України з урахуванням потенціалу особливо цінних земель. Київ, 2018. 646 с. *(Здобувачем проаналізовано роль геоінформаційного моделювання у вирішенні проблем раціонального землекористування в сільській місцевості та міських поселеннях).*

5. Краснолуцький О. В., Мартин А. Г., **Шевченко О. В.** Землекористування корпоративних сільськогосподарських підприємств в Україні: ефективність, розвиток, регулювання: монографія. Київ, 2019. 307 с. *(Здобувачем обґрунтовано науково-методичний підхід до порівняльної оцінки ефективності використання земельних ресурсів у корпоративних сільськогосподарських підприємствах).*

6. Ковальчук І. П., Євсюков Т. О., Опенько І. А., Тихенко Р. В., **Шевченко О. В.**, Жук О. П. Концептуальні засади створення реєстру особливо цінних земель в Україні: монографія. Київ, 2019. 475 с. *(Здобувачем охарактеризовано методи дослідження цінності земель з позиції забезпечення екологічної безпеки при їх використанні).*

7. Ковальчук І. П., **Шевченко О. В.**, Тихенко Р. В., Опенько І. А., Тихенко О. В., Жук О. П., Андрейчук Ю. М., Ковальчук А. І., Степчук Я. А. Оцінка земель і картографічне забезпечення функціонування територіальних громад: монографія. Том 1. Київ, 2021. 386 с. *(Здобувачем досліджено роль земельної ренти в системі оцінювання земель сільсько-господарського призначення).*

8. Ковальчук І. П., **Шевченко О. В.**, Тихенко Р. В., Опенько І. А., Тихенко О. В., Жук О. П., Андрейчук Ю. М., Ковальчук А. І., Степчук Я. А. Оцінка земель і картографічне забезпечення функціонування територіальних громад: монографія. Том 2. Київ, 2021. 402 с. *(Здобувачем проаналізовано методи картографічного відображення результатів нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення).*

9. Опенько І. А., Тихенко Р. В., **Шевченко О. В.**, Цвях О. М., Жук О. П., Степчук Я. А. Економічний аналіз використання лісових землекористувань в Україні в умовах децентралізаційних змін: монографія. Том 1. Київ, 2022. 566 с. *(Здобувачем досліджено сучасний стан використання лісових землекористувань у контексті децентралізації влади).*

10. Опенько І. А., Тихенко Р. В., **Шевченко О. В.**, Цвях О. М., Жук О. П., Степчук Я. А. Економічний аналіз використання лісових землекористувань в Україні в умовах децентралізаційних змін: монографія. Том 2. Київ, 2022. 544 с. *(Здобувачем проаналізовано теоретико-методологічні підходи до формування системи раціонального використання та охорони лісових землекористувань).*

11. Опенько І. А., Тихенко Р. В., **Шевченко О. В.**, Цвях О. М., Тихенко О. В., Степчук Я. А. Теоретико-методологічні засади формування сталого розвитку сільської місцевості в Україні: монографія. Том 1. Київ, 2022. 524 с. *(Здобувачем досліджено напрями проведення земельної реформи з урахуванням децентралізаційних змін та їх впливу на систему управління земельними ресурсами).*

12. Опенько І. А., Тихенко Р. В., **Шевченко О. В.**, Цвях О. М., Тихенко О. В., Степчук Я. А. Теоретико-методологічні засади формування сталого розвитку сільської

місцевості в Україні: монографія. Том 2. Київ, 2022. 512 с. *(Здобувачем обґрунтовано теоретико-методологічні засади вирішення соціально-економічних проблем сільської місцевості в Україні).*

13. Kovalchuk I. P., Openko I. A., Tykhenko R. V., **Shevchenko O. V.**, Tsviakh O. M., Tykhenko O. V., Stepchuk Ya. A. Strategy of balanced development of nature use in territorial communities: monograph. Volume 1. Kyiv, 2023. 558 p. *(Здобувачем запропоновано науково-методологічний підхід до зниження ризиків землекористування в сільській місцевості, що поєднує інституційні, організаційні та економічні інструменти адаптації).*

14. Kovalchuk I. P., Openko I. A., Tykhenko R. V., **Shevchenko O. V.**, Tsviakh O. M., Tykhenko O. V., Stepchuk Ya. A. Strategy of balanced development of nature use in territorial communities: monograph. Volume 2. Kyiv, 2023. 552 p. *(Здобувачем запропоновано економічний та організаційний механізми раціонального землекористування в умовах децентралізації, що ґрунтується на інституційному забезпеченні, фінансово-економічних інструментах та соціальних механізмах).*

15. Tykhenko R. V., Tykhenko O. V., Openko I. A., **Shevchenko O. V.**, Stepchuk Ya. A., Rokochinskiy A. M., Volk P. P. Sustainable Soil and Water Management Practices for Agricultural Security. Publisher: IGI Global, 2024. P. 43–70. *(Здобувачем проаналізовано екологічний стан сільськогосподарського землекористування в Україні та основні тенденції трансформації земельних відносин).*

16. Openko I. A., Tykhenko R. V., **Shevchenko O. V.**, Tsvyakh O. M., Tykhenko O. V., Stepchuk Ya. A. Ecological and economic approaches to the rational use of land resources in territorial communities: monography. Volume 1. Kyiv, 2024. 494 p. *(Здобувачем обґрунтовано принципи раціонального землекористування в сільському господарстві, зокрема збереження родючості ґрунтів та підвищення ефективності заходів з охорони навколишнього середовища).*

17. Openko I. A., Tykhenko R. V., **Shevchenko O. V.**, Tsvyakh O. M., Tykhenko O. V., Stepchuk Ya. A. Ecological and economic approaches to the rational use of land resources in territorial communities: monography. Volume 2. Kyiv, 2024. 488 p. *(Здобувачем проведено аналіз еколого-економічних наслідків деградації ґрунтів, сучасного стану землекористування та актуальних тенденцій розвитку сільського господарства в Україні).*

**Статті у періодичних наукових виданнях,
включених до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України
та/або у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних
Web of Science Core Collection та/або Scopus**

18. Openko I. A., **Shevchenko O. V.**, Zhuk O. P., Kryvoviaz Ye. V., Tykhenko R. V. Geoinformation modelling of forest shelterbelts effect on pecuniary valuation of adjacent farmlands. International Journal of Green Economics (IJGE). 2017. Vol. 11. No. 2. P. 139–153. *(Здобувачем досліджено ефективний меліоративний вплив лісових захисних смуг на прилеглі території в межах різних кліматичних регіонів).*

19. **Shevchenko O. V.**, Openko I. A., Zhuk O. P., Kryvoviaz Ye. V., Tykhenko R. V. Economic assessment of land degradation and its impact on the value of land resources in Ukraine. International Journal of Economic Research. 2017. Vol. 14. No. 15 (Part 4). P. 93–100. *(Здобувачем удосконалено науково-методичний підхід до визначення соціальних втрат від деградації земель).*

20. Openko I. A., **Shevchenko O. V.**, Tykhenko R. V., Tsvyakh O. M., Stepchuk Ya. A. Economic analysis of deforestation impact on the yield of agricultural cultures in Ukraine. Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. 2019. Vol. 19. No. 4. P. 233–237. *(Здобувачем проаналізовано вплив вирубки лісів на рівень урожайності сільськогосподарських культур в Україні).*

21. Openko I. A., Kostyuchenko Y. V., Tykhenko R. V., **Shevchenko O. V.**, Tsvyakh O. M., Ievsiukov T. O., Deineha M. A. Mathematical modelling of postindustrial land use value in the big cities in Ukraine. International Journal of Mathematical, Engineering and Management Sciences. 2020. Vol. 5. No. 2. P. 260–271. *(Здобувачем розроблено математичну*

модель визначення вартості постіндустріальних земель для прогнозування економічної ефективності трансформації промислових територій).

22. Kryvoviaz Ye. V., Openko I. A., Tykhenko R. V., **Shevchenko O. V.**, Tykhenko O. V., Tsvyakh O. M., Chumachenko O. M. Recovery of losses for inappropriate use of land. Scientific Papers. Series E. Land Reclamation, Earth Observation & Surveying, Environmental Engineering. 2020. Vol. IX. P. 175–182. *(Здобувачем обґрунтовано теоретико-методологічні засади формування економічного механізму для забезпечення екологічної безпеки землекористування).*

23. Openko I. A., **Shevchenko O. V.**, Tykhenko R. V., Tsvyakh O. M., Moroz Yu. O. Assessment of inequality to forest resources access in the context of sustainable rural development. Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. 2020. Vol. 20. No. 1. P. 405–410. *(Здобувачем проаналізовано нерівності в доступі до лісових ресурсів у контексті сталого розвитку сільських територій).*

24. Martyn A. H., **Shevchenko O. V.**, Tykhenko R. V., Openko I. A., Zhuk O. P., Krasnolutsky O. V. Indirect corporate agricultural land use in Ukraine: distribution, causes, consequences. International Journal of Business and Globalisation (IJBG). 2020. Vol. 25. No. 3. P. 378–395. *(Здобувачем обґрунтовано напрями щодо посилення контролю за економічною концентрацією земель у сільському господарстві).*

25. **Shevchenko O. V.**, Openko I. A., Tykhenko R. V., Tsvyakh O. M., Zhuk O. P., Kryvoviaz Ye. V., Tykhenko O. V., Bavrovskaya N. M., Stepchuk Ya. A., Rokochinskiy A. M., Volk P. P. Assessment of economic losses caused by degradation processes of agricultural land use. Scientific Papers. Series E. Land Reclamation, Earth Observation & Surveying, Environmental Engineering. 2021. Vol. 10. P. 102–109. *(Здобувачем проведено оцінювання економічних втрат, зумовлених деградацією сільськогосподарського землекористування).*

26. Tykhenko R. V., Tykhenko O. V., Openko I. A., **Shevchenko O. V.**, Bavrovskaya N. M., Zhuk O. P., Tsvyakh O. M., Stepchuk Ya. A. The assessment of impact ecological stability of territory on the organization of rational land use of agricultural enterprises. Scientific Papers. Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. 2021. Vol. 21. No. 2. P. 685–692. *(Здобувачем обґрунтовано шляхи переходу до адаптивної системи землеробства як основи формування ефективного сільськогосподарського землекористування).*

27. Openko I. A., Tykhenko R. V., **Shevchenko O. V.**, Tsvyakh O. M., Stepchuk Ya. A., Rokochinskiy A. M., Volk P. P. Mathematical modeling of economic losses caused by forest fire in Ukraine. Engineering for Rural Development. 21st International Scientific Conference. 2022. P. 22–27. *(Здобувачем розроблено математичну модель, яка дозволяє кількісно оцінювати економічні збитки, спричинені лісовими пожежами в Україні).*

28. Openko I. A., Stepchuk Ya. A., Tykhenko R. V., **Shevchenko O. V.**, Tsvyakh O. M. Economic analysis of using the forest land to ensure rural development in Ukraine. Economic Science for Rural Development 2022. 23rd International Scientific Conference. 2022. No. 56. P. 545–554. *(Здобувачем розраховано ймовірний економічний ефект від використання лісових угідь).*

29. Openko I. A., Tykhenko R. V., Tsvyakh O. M., **Shevchenko O. V.**, Stepchuk Ya. A., Rokochinskiy A. M., Volk P. P., Zhyla I. A., Chumachenko O. M., Kryvoviaz Ye. V., Horodnycha A. V. Improvement of economic mechanism of rational use of forest resources using discrete mathematics method. Engineering for Rural Development. 22nd International Scientific Conference. 2023. P. 544–552. *(Здобувачем обґрунтовано збалансований підхід до управління лісовими ресурсами в Україні).*

30. Chumachenko O. M., Openko I. A., Kryvoviaz Ye. V., Tykhenko R. V., Tsvyakh O. M., **Shevchenko O. V.**, Zhuk O. P. Economic analysis of land use in European countries. Economic Science for Rural Development 2023. 24th Conference. 2023. № 57. P. 516–527. *(Здобувачем науково обґрунтовано взаємозв'язки між фінансовими й економічними показниками та рівнем ефективності використання земельного та ресурсного потенціалу в структурі землекористування в європейських країнах).*

31. Openko I. A., **Shevchenko, O. V.**, Stepchuk Ya. A., Tykhenko R. V., Tykhenko O. V., Horodnycha A. V. Economic efficiency of methods for surveying rural infrastructure: assessment

of accuracy, cost and duration. Engineering for Rural Development. 23rd International Scientific Conference. 2024. Vol. 23. P. 42–47. *(Здобувачем проаналізовано економічну ефективність методів дослідження сільської інфраструктури).*

32. Tykhenko O. V., Martyn A. H., Tykhenko R. V., Openko I. A., **Shevchenko O. V.**, Tsvyakh O. M., Rokochynskiy A. M., Volk P. P. Impact of comparative assessment of soil quality on determining the value of agricultural land (Ukraine). Ecological Engineering and Environmental Technology. 2024. № 25 (4). P. 252–261. *(Здобувачем визначено вплив порівняльної оцінки якості ґрунту на визначення вартості сільськогосподарських угідь в Україні).*

33. Mykhailyk K. O., Moskalenko A. A., **Shevchenko O. V.**, Pron O. S. GIS support of forming spatial decisions on land plots selection for post-war reconstruction of territories. GeoTerrace-2024. International Conference of Young Professionals. 2024. *(Здобувачем розроблено моделі, що дозволяють проводити просторовий аналіз для вирішення проблеми вибору земельних ділянок для післявоєнної реконструкції територій).*

34. Martyn A. H., **Shevchenko O. V.**, Openko I. A., Krasnolutsky O. V., Ievsiukov T. O., Tykhenko R. V., Tsvyakh O. M. Growing disparity in access to land as a result of agrarian reform in Ukraine. International Journal of Business and Globalisation. 2025. Vol. 39. No. 1. P. 44–66. *(Здобувачем проаналізовано посилення нерівності в доступі до земельних ресурсів внаслідок аграрної реформи в Україні).*

Статті в наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України

35. Опенько І. А., **Шевченко О. В.**, Цвях О. М. Аналіз науково-методичних підходів до грошової оцінки земельних ділянок із полезахисними лісовими насадженнями. Збалансоване природокористування. 2016. № 4. С. 137–142. *(Здобувачем проаналізовано науково-методичні підходи до грошового оцінювання земельних ділянок із полезахисними лісовими насадженнями).*

36. **Шевченко О. В.**, Опенько І. А. Теоретичні передумови раціонального сільськогосподарського землекористування. Збалансоване природокористування. 2017. № 3. С. 126–130. *(Здобувачем здійснено аналіз основних проблем правового регулювання охорони земель сільськогосподарського призначення в контексті сталого природокористування).*

37. **Шевченко О. В.**, Опенько І. А., Цвях О. М. Економічні передумови чергування культур як спосіб запобігання деградації агроландшафту. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. № 2. С. 58–65. *(Здобувачем досліджено економічні передумови чергування культур як спосіб запобігання деградації агроландшафту).*

38. Цвях О. М., Опенько І. А., **Шевченко О. В.** Проблеми плати за землю під час реалізації інвестиційних проектів редевелопменту промислових землекористувань у місті Києві. Проблеми економіки. 2017. № 2. С. 176–183. *(Здобувачем проведено економіко-математичні розрахунки механізмів формування плати за землю в контексті реалізації проектів редевелопменту).*

39. Шевченко О. В. Теоретичні засади оцінки ефективності ґрунтоохоронних заходів на землях сільськогосподарського призначення. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. № 3. С. 78–84.

40. Краснолуцький О. В., **Шевченко О. В.** Еколого-економічний стан і способи сучасного сільськогосподарського землекористування. Вісник аграрної науки. 2018. № 3 (780). С. 68–74. *(Здобувачем досліджено особливості функціонування системи сільськогосподарського землекористування та здійснено аналіз результативності використання земельно-ресурсного потенціалу України).*

41. Мартин А. Г., Краснолуцький О. В., **Шевченко О. В.** Європейський досвід регулювання економічної концентрації сільськогосподарських земель. Агросвіт. 2018. № 6. С. 8–15. *(Здобувачем проаналізовано механізми реалізації земельної політики в країнах Європейського Союзу у сфері регулювання економічної концентрації земель сільськогосподарського призначення).*

42. Краснолуцький О. В., **Шевченко О. В.** Земельна реформа як головний чинник формування системи сільськогосподарського землекористування в Україні. Збалансоване природокористування. 2018. № 1. С. 118–125. *(Здобувачем обґрунтовано стратегічні*

напрями завершення земельної реформи в Україні з урахуванням принципів сталого сільськогосподарського землекористування).

43. Шевченко О. В. Деградація ґрунтів у процесі сільськогосподарського виробництва та її еколого-економічні наслідки. *Агросвіт*. 2022. № 13–14. С. 34–42.

44. Шевченко О. В. Глобальні еколого-економічні передумови змін клімату та їх прогнозна динаміка в середньо- та довгостроковій перспективах. *Бізнес Інформ*. 2023. № 9. С. 12–18.

45. Шевченко О. В. Адаптація до змін клімату: досвід Європейського Союзу. *Проблеми економіки*. 2023. № 3. С. 52–58.

46. Шевченко О. В. Вплив кліматичних змін на сільськогосподарське землекористування в Україні. *Збалансоване природокористування*. 2023. № 4. С. 108–114.

47. **Шевченко О. В.**, Пронь О. С., Чеботарьова І. В. Вплив повномасштабних бойових дій на стійкість територій до кліматичних змін. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-106>. (Здобувачем визначено вплив повномасштабної російсько-української війни на стійкість територій до кліматичних змін).

48. **Шевченко О. В.**, Мартин А. Г., Кулініч А. О. Підтримка еколого-економічної ефективності використання земель сільськогосподарського призначення в Україні в умовах змін клімату. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2024. № 3. С. 40–55. (Здобувачем обґрунтовано шляхи підвищення еколого-економічної ефективності використання земель сільськогосподарського призначення в умовах ринкової економіки).

49. **Шевченко О. В.**, Пронь О. С., Чеботарьова І. В. Вплив кліматичних змін на деградацію земель та агроecosystem. *Збалансоване природокористування*. 2024. № 3. С. 81–88. (Здобувачем досліджено вплив кліматичних змін на деградацію земель та агроecosystem в Україні).

50. **Шевченко О. В.**, Балабух В. О. Вплив зміни клімату на природно-сільськогосподарське районування території України. *Екологічні науки*. 2024. № 5 (56). С. 222–231. (Здобувачем вивчено вплив кліматичних змін на агрокліматичні умови України з використанням новітніх кліматичних даних).

51. Шевченко О. В. Історичні передумови розвитку системи сільськогосподарського землекористування в Україні. *Агросвіт*. 2025. № 6. С. 106–114.

52. Шевченко О. В. Сучасний стан та динаміка розвитку агробізнесу в Україні. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 16.

53. Шевченко О. В. Кліматичні зміни як новий чинник економіки сільськогосподарського землекористування. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71.

54. Шевченко О. В. Класифікація кліматичних ризиків у сільськогосподарському землекористуванні. *Агросвіт*. 2025. № 8. С. 98–105.

55. Шевченко О. В. Проблеми збереження лісових, водних ресурсів і біологічного різноманіття в умовах кліматичних змін. *Проблеми економіки*. 2025. № 1. С. 374–381.

Статті в інших наукових виданнях

56. Shevchenko O. V. Ways of optimization of the use, recreation and protection land resources. *Virtus: Scientific Journal*. 2016. № 8. P. 189–191.

57. Kovalchuk I. P., Kovalchuk A. I., **Shevchenko O. V.**, Openko I. A., Tykhenko R. V. Atlas mapping of parameters land value in Ukraine. *European Journal of Science and Research*. 2019. № 1. P. 44–51. (Здобувачем розроблено географічну основу тематичних карт та експериментальні варіанти карт вартості землі за адміністративними районами та сільськими радами).

58. Martyn A. H., Pokydko I. V., Tykhenko R. V., Openko I. A., **Shevchenko O. V.** New concept of establishing water protection restrictions on land use. *European Journal of Science and Research*. 2019. № 1. P. 60–66. (Здобувачем науково обґрунтовано концепцію, яка передбачає формування системи обмежень для забезпечення охорони водних ресурсів у процесі землекористування).

59. Shevchenko O. V. Soil conservation measures: assessment of economic efficiency in terms of Ukraine. *International Scientific Journal Baltic Surveying*. 2019. № 11. P. 70–78.

60. Shevchenko O. V. Impact of climate changes on agricultural land use. International Scientific Journal Baltic Surveying. 2024. № 19. P. 20–29.

Свідоцтва про реєстрацію авторських прав на наукові твори

61. Євсюков Т. О., Ковальчук І. П., Тихенко Р. В., Опенько І. А., **Шевченко О. В.**, Жук О. П., Барвінський А. В., Ковальчук Т. І. Концепція реєстру особливо цінних земель як інструмент забезпечення їх раціонального використання: науковий твір. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 87317, дата реєстрації 29.03.2019. *(Здобувачем запропоновано напрями оптимізації використання особливо цінних земель на основі збалансованого еколого-економічного розвитку аграрного сектору).*

62. Ковальчук І. П., **Шевченко О. В.**, Тихенко Р. В., Опенько І. А., Тихенко О. В., Жук О. П., Ковальчук А. І., Степчук Я. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення децентралізаційних процесів, оцінки земель, функціонування територіальних громад та вирішення їх соціально-економічних проблем. Частина 1: науковий твір. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 109785, дата реєстрації 25.11.2021. *(Здобувачем науково обґрунтовано підходи до інформаційно-аналітичного забезпечення процесів оцінки земель).*

63. Ковальчук І. П., **Шевченко О. В.**, Тихенко Р. В., Опенько І. А., Тихенко О. В., Жук О. П., Ковальчук А. І., Степчук Я. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення децентралізаційних процесів, оцінки земель, функціонування територіальних громад та вирішення їх соціально-економічних проблем. Частина 2: науковий твір. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 109786, дата реєстрації 25.11.2021. *(Здобувачем науково обґрунтовано шляхи вирішення соціально-економічних проблем територіальних громад).*

Тези наукових доповідей

64. **Шевченко О. В.**, Савенок О. П. Сучасні проблеми охорони земель сільськогосподарського призначення та шляхи їх вирішення. Землеустрій, кадастр та охорона земель в Україні: сучасний стан, європейські перспективи: Міжнародна конференція, присвячена 20-річчю створення факультету землевпорядкування, м. Київ, 23–24 вересня 2016 року: тези доповіді. Київ, 2016. С. 227–230. *(Здобувачем проаналізовано сучасні проблеми охорони земель сільськогосподарського призначення та запропоновано шляхи їх вирішення).*

65. **Шевченко О. В.**, Качинська А. Г. Основні засади планування землекористування в Україні. Земельні ресурси України і землевпорядна наука: минуле, сьогодення, майбутнє: Всеукраїнська науково-практична конференція аспірантів, магістрів і студентів, яка присвячена Дню землевпорядника, м. Київ, 10 березня 2017 року: тези доповіді. Київ, 2017. С. 94–96. *(Здобувачем досліджено основні засади планування землекористування в Україні).*

66. **Шевченко О. В.**, Савченко І. В. Зарубіжний досвід розвитку земельно-кадастрових систем. Земельні ресурси України і землевпорядна наука: минуле, сьогодення, майбутнє: Всеукраїнська науково-практична конференція аспірантів, магістрів і студентів, яка присвячена Дню землевпорядника, м. Київ, 10 березня 2017 року: тези доповіді. Київ, 2017. С. 190–192. *(Здобувачем досліджено міжнародний досвід формування та функціонування земельно-кадастрових систем).*

67. Ковальчук І. П., Євсюков Т. О., Опенько І. А., **Шевченко О. В.** Алгоритм оцінювання стану особливо цінних земель і рівня безпеки їхнього використання. Соціум і науки про Землю: Міжнародна науково-практична конференція, м. Запоріжжя, 21–23 вересня 2017 року: тези доповіді. Запоріжжя. 2017. С. 85–88. *(Здобувачем запропоновано алгоритм оцінювання стану особливо цінних земель).*

68. Качинська А. Г., **Шевченко О. В.** Переваги геоінформаційних систем та технологій при прийнятті управлінських рішень. GeoTerrace-2017: Міжнародна науково-технічна конференція молодих вчених, м. Львів, 14–16 грудня 2017 року: тези доповіді. Львів. 2017. С. 170–171. *(Здобувачем проаналізовано переваги використання геоінформаційних систем та технологій у процесі прийняття управлінських рішень).*

69. **Shevchenko O. V.**, Krasnolutskyi O. V. European experience of regulation of economic concentration of land resources in agricultural enterprises. European integration of economics, education and law: The International Scientific Conference. Warsaw, Poland, March 22–23, 2018. P. 53–57. *(Здобувачем проаналізовано підходи європейських країн до регулювання концентрації земельних ресурсів в аграрному секторі).*

70. Ковальчук І. П., **Шевченко О. В.**, Краснолуцький О. В. Карти природно-сільськогосподарського районування як основа укладання варіантів тематичних карт вартості земель України. Географія та екологія: наука і освіта: VII Всеукраїнська науково-технічна конференція (з міжнародною участю), м. Умань, 19–20 квітня 2018 року: тези доповіді. Умань. 2018. С. 108–111. *(Здобувачем розкрито специфіку укладання варіантів тематичних карт вартості земель України).*

71. **Шевченко О. В.**, Краснолуцький О. В. Вплив економічної концентрації на ефективність сільськогосподарського виробництва. Актуальні проблеми наук про життя та природокористування: IV Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених, м. Київ, 25–27 квітня 2018 року: тези доповіді. Київ. 2018. С. 209–211. *(Здобувачем обґрунтовано критерії оптимальної концентрації сільськогосподарського виробництва в сучасних умовах).*

72. Євсюков Т. О., Ковальчук І. П., Опенько І. А., Дроздівський О. П., **Шевченко О. В.** Методичні аспекти створення реєстру особливо цінних земель. Географія та екологія: наука і освіта: VII Всеукраїнська науково-технічна конференція (з міжнародною участю), м. Умань, 19–20 квітня 2018 року: тези доповіді. Умань. 2018. С. 80–83. *(Здобувачем досліджено принципи формування реєстру особливо цінних земель).*

73. Ковальчук І. П., Ковальчук А. І., Мартин А. Г., Тихенко Р. В., **Шевченко О. В.**, Опенько І. А. Актуальні питання атласного картографування вартості земель України. Регіональні геоекологічні проблеми в умовах сталого розвитку: III Міжнародна науково-практична конференція, м. Рівне, 18–20 жовтня 2018 року: тези доповіді. Рівне. 2018. С. 36–40. *(Здобувачем проведено науковий аналіз опублікованих атласів вартості земель у зарубіжних країнах).*

74. Ковальчук І. П., Андрейчук Ю. М., Ковальчук А. І., Мартин А. Г., Опенько І. А., Тихенко Р. В., **Шевченко О. В.** Актуальні завдання тематичного картографування результатів грошової оцінки земель. Грошова оцінка земель в Україні: здобутки, проблеми, перспективи: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 08–09 листопада 2018 року: тези доповіді. Київ. 2018. С. 58–61. *(Здобувачем досліджено сучасні завдання тематичного картографування результатів грошової оцінки земель).*

75. Ковальчук І. П., **Шевченко О. В.**, Ковальчук А. І., Влаєва Д. О. Цифрове атласне картографування оцінки земель. Географія та екологія: наука і освіта: VIII Всеукраїнська науково-технічна конференція (з міжнародною участю), м. Умань, 9–10 квітня 2020 року: тези доповіді. Умань. 2020. С. 78–83. *(Здобувачем проаналізовано значущість цифрового атласного картографування для оцінки земель в Україні).*

76. Іщенко Н. О., **Шевченко О. В.** Особливості проведення інженерно-географічних досліджень для потреб зняття та перенесення родючого шару ґрунту. Виклики сучасного землеустрою: дигіталізація, технологічні зміни та економічні трансформації: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 16–17 вересня 2021 року: тези доповіді. Київ. 2021. С. 75–80. *(Здобувачем проаналізовано особливості інженерно-географічних досліджень для зняття та перенесення родючого шару ґрунту).*

77. Пронь О. С., **Шевченко О. В.** Вплив глобальних кліматичних змін на земельні ресурси в Україні. Землеустрій і топографічна діяльність в умовах війни та післявоєнного відновлення: Всеукраїнська науково-практична студентська конференція, м. Київ, 8–10 березня 2023 року: тези доповіді. Київ. 2023. С. 89–91. *(Здобувачем досліджено вплив глобальних кліматичних змін на стан та продуктивність земельних ресурсів України).*

78. Shevchenko O. V. Impact of climate changes on agricultural land use in Ukraine. BALTIC SURVEYING'23: 20th International Scientific-Methodical Conference. Kaunas, Lithuania, 10th–12th of May, 2023. P. 20–21.

79. Шевченко О. В. Вплив глобальних кліматичних змін на сільськогосподарське виробництво в Україні. Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної

відбудови: виклики для України та світу: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 25 травня 2023 року: тези доповіді. Київ. 2023. С. 368–371.

80. **Шевченко О. В.**, Пронь О. С. Екологічні наслідки воєнних дій: вплив на стійкість природних екосистем України. Інноваційні технології у плануванні територій: V Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 24–26 жовтня 2024 року: тези доповіді. Одеса. 2024. С. 220–223. *(Здобувачем проаналізовано екологічні наслідки воєнних дій та їхній вплив на стійкість природних екосистем України).*

81. **Шевченко О. В.**, Пронь О. С. Вплив зміни клімату на зниження родючості ґрунтів і біорізноманіття України. Освіта і наука в умовах викликів і загроз. Внесок молодих вчених в сталий розвиток: Міжнародна наукова конференція, м. Київ, 21–22 листопада 2024 року: тези доповіді. Київ. 2024. С. 242–243. *(Здобувачем досліджено вплив кліматичних змін на зниження родючості ґрунтів та зменшення біорізноманіття в Україні).*

82. **Шевченко О. В.**, Пронь О. С. Кліматична адаптація агробізнесу в Україні: виклики та перспективи сталого розвитку. Стратегічні напрями економічної та соціальної політики в контексті глобальних змін: Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Одеса, 07 лютого 2025 року: тези доповіді. Львів-Торунь. 2025. С. 111–114. *(Здобувачем проаналізовано процеси кліматичної адаптації агробізнесу в Україні, визначено основні виклики та перспективи забезпечення сталого розвитку).*

83. **Шевченко О. В.**, Пронь О. С. Економічні аспекти сільськогосподарського землекористування та їхній вплив на продовольчу безпеку України. Формування міжнародних економічних відносин в умовах дестабілізації міжнародної системи: Міжнародна науково-практична конференція, м. Ужгород, 21–22 лютого 2025 року: тези доповіді. Львів-Торунь. 2025. С. 86–89. *(Здобувачем досліджено стан сільськогосподарського землекористування та його вплив на забезпечення продовольчої безпеки України).*

84. Пронь О. С., **Шевченко О. В.** Вплив земельної реформи на ефективність сільськогосподарського землекористування в Україні. GEOPPOINT: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 6–7 березня 2025 року: тези доповіді. Київ. 2025. С. 17–20. *(Здобувачем проаналізовано вплив земельної реформи на ефективність використання сільськогосподарських земель в Україні).*

85. **Шевченко О. В.**, Пронь О. С. Екологічні наслідки воєнних дій: руйнування природних екосистем та загрози для стійкості територій до кліматичних змін. Сучасні технології землеустрою, кадастру та управління земельними ресурсами: X Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 13–14 березня 2025 року: тези доповіді. Київ. 2025. С. 144–145. *(Здобувачем досліджено екологічні наслідки воєнних дій та їхній вплив на стійкість природних екосистем і територій до зміни клімату).*

86. **Шевченко О. В.**, Пронь О. С. Вплив глобальних кліматичних змін на аграрне виробництво в Україні: ризики, виклики та шляхи адаптації. Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації. Частина 1: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 15 травня 2025 року: тези доповіді. Київ. 2025. С. 113–114. *(Здобувачем проаналізовано ключові ризики та виклики глобальних кліматичних змін для аграрного виробництва в Україні).*

87. **Шевченко О. В.**, Пронь О. С. Еколого-економічні аспекти впливу бойових дій на здатність територій адаптуватися до змін клімату. Світове господарство та міжнародні економічні відносини в контексті глобальних викликів суспільства: Міжнародна науково-практична конференція, м. Ужгород, 23–24 травня 2025 року: тези доповіді. Львів-Торунь. 2025. С. 68–70. *(Здобувачем проаналізовано вплив бойових дій на адаптивну здатність територій до змін клімату).*

10. Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати наукових досліджень здобувача пройшли апробацію й одержали позитивну оцінку на: Міжнародній конференції, присвяченій 20-річчю створення факультету землевпорядкування «Землеустрій, кадастр та охорона земель в Україні: сучасний стан, європейські перспективи» (м. Київ, 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції аспірантів, магістрів і студентів, яка присвячена Дню землевпорядника «Земельні ресурси України і землевпорядна наука:

минуле, сьогодні, майбутнє» (м. Київ, 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Соціум і науки про Землю» (м. Запоріжжя, 2017 р.); Міжнародній науково-технічній конференції молодих вчених «GeoTerrace-2017» (м. Львів, 2017 р.); Міжнародній науковій конференції «European integration of economics, education and law» (м. Варшава, Республіка Польща, 2018 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Актуальні проблеми наук про життя та природокористування» (м. Київ, 2018 р.); VII Всеукраїнській науково-технічній конференції (з міжнародною участю) «Географія та екологія: наука і освіта» (м. Умань, 2018 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Регіональні геоекологічні проблеми в умовах сталого розвитку» (м. Рівне, 2018 р.); VII Всеукраїнській науково-технічній конференції (з міжнародною участю) «Географія та екологія: наука і освіта» (м. Умань, 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Грошова оцінка земель в Україні: здобутки, проблеми, перспективи» (м. Київ, 2018 р.); 18-тій Міжнародній науковій конференції «Engineering for Rural Development» (м. Єлгава, Латвійська Республіка, 2019 р.); Міжнародній науковій конференції «Baltic Surveying'19» (м. Каунас, Литовська Республіка, 2019 р.); VIII Всеукраїнській науково-технічній конференції (з міжнародною участю) «Географія та екологія: наука і освіта» (м. Умань, 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики сучасного землеустрою: дигіталізація, технологічні зміни та економічні трансформації» (м. Київ, 2021 р.); Міжнародній конференції «Agriculture for Life, Life for Agriculture» (м. Бухарест, Румунія, 2022 р.); 21-й Міжнародній науковій конференції «Engineering for Rural Development» (м. Єлгава, Латвійська Республіка, 2022 р.); 23-й Міжнародній конференції «Economic science for rural development 2022» (м. Єлгава, Латвійська Республіка, 2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній студентській конференції «Землеустрій і топографічна діяльність в умовах війни та післявоєнного відновлення» (м. Київ, 2023 р.); 24-й Міжнародній конференції «Economic science for rural development 2023» (м. Єлгава, Латвійська Республіка, 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу» (м. Київ, 2023 р.); Міжнародній конференції молодих фахівців «GeoTerrace-2023» (м. Львів, 2023 р.); 20-тій Міжнародній науково-методичній конференції «Baltic Surveying'23» (м. Каунас, Литовська Республіка, 2023 р.); 22-й Міжнародній науковій конференції «Engineering for rural development» (м. Єлгава, Латвійська Республіка, 2023 р.); Міжнародній конференції молодих фахівців «GeoTerrace-2024» (м. Львів, 2024 р.); Міжнародній науковій конференції «Baltic Surveying'24» (м. Єлгава, Латвійська Республіка, 2024 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні технології у плануванні територій» (м. Одеса, 2024 р.); Міжнародній науковій конференції «Освіта і наука в умовах викликів і загроз. Внесок молодих вчених в сталий розвиток» (м. Київ, 2024 р.); 23-й Міжнародній науковій конференції «Engineering for Rural Development» (м. Єлгава, Латвійська Республіка, 2024 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Стратегічні напрями економічної та соціальної політики в контексті глобальних змін» (м. Одеса, 2025 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Формування міжнародних економічних відносин в умовах дестабілізації міжнародної системи» (м. Ужгород, 2025 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «GEOPOINT» (м. Київ, 2025 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Світове господарство та міжнародні економічні відносини в контексті глобальних викликів суспільства» (м. Ужгород, 2025 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації» (м. Київ, 2025 р.); X Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні технології землеустрою, кадастру та управління земельними ресурсами» (м. Київ, 2025 р.); 24-й Міжнародній науковій конференції «Engineering for Rural Development» (м. Єлгава, Латвійська Республіка, 2025 р.).

11. Характеристика здобувача, його шлях у науці, ступінь наукової зрілості.

Проведені наукові дослідження й опубліковані наукові праці характеризують О. В. Шевченка як сформованого вченого, кваліфікованого фахівця і цілеспрямованого та наполегливого дослідника актуальних проблем оцінювання еколого-економічної ефективності адаптації сільськогосподарського землекористування до кліматичних змін. Здобувач володіє

численними методами та прийомами теорії і методології наукових та науково-прикладних досліджень з економіки природокористування та охорони навколишнього природного середовища, має глибокі наукові знання, усесторонню обізнаність у сфері фінансово-економічного регулювання природокористування. Йому притаманне критичне та логічно-абстрактне мислення, вміння логічно та оперативно визначати наукові і прикладні завдання економічних досліджень та пропонувати сучасні і нестандартні методи їх вирішення, виділяти ключові та другорядні аспекти досліджуваної проблеми.

Шевченко О. В. є сформованим, висококваліфікованим науковцем з глибоким теоретичним та практичним рівнем підготовки, високою усесторонньою ерудицією, що дозволяє віднести його до числа фахівців з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища».

Висновок. Виходячи з актуальності та своєчасності теми дисертації, наукової новизни і прикладного значення отриманих в результаті проведеного дослідження результатів для економіки природокористування та охорони навколишнього середовища, впровадження їх в управлінську та господарську практику, достатню повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях, відповідність роботи нормативним вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, рекомендувати дисертацію Шевченка Олександра Вікторовича на тему: «Еколого-економічні засади адаптації сільськогосподарського землекористування до кліматичних змін» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища».

Рецензенти:

**Завідувач кафедри економічної теорії
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, професор**

Микола ТАЛАВИРЯ

**Професор кафедри земельного кадастру
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН**

Ірина НОВАКОВСЬКА

**Професор кафедри управління
земельними ресурсами
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, професор**

Ірина КУПРІЯНЧИК